

СТАНОВИЩЕ

От: професор д.и.н. Георги Велков Колев, ШУ „Еп. Константин Преславски“

e-mail: rector@shu.bg

научна специалност: Теория на възпитанието и дидактика, професионално

направление 1.2. Педагогика, в област на висшето образование 1. Педагогически науки

Относно: *дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност „Етнология – Етнопсихология на образователното взаимодействие“, професионално направление 3.1.Социология, антропология и науки за културата“*

Автор на дисертационния труд: *Лало Пацев Каменов*

Към катедра „Етнология“ при Исторически факултет към СУ „Св. Климент Охридски“

Тема на дисертационния труд: **„РЕФЛЕКСИВНА КАРТИНА НА ДИСКРИМИНАЦИОННИТЕ ФАКТОРИ В СФЕРАТА НА СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ (2012 – 2017)“**

Научен ръководител: *проф. д-р Ирина Колева Колева*

❖ **Информация за докторанта**

Докторант Лало Каменов е представил за обсъждане дисертационния си труд в катедра „Етнология“ на Историческия факултет при СУ „Св. Климент Охридски“. Разкриването на процедурата по защита на дисертационния труд е извършено на основание чл. 9 от ЗРАСРБ.

Дисертантът е представил необходимите документи, свързани с процедурата за защита на дисертационния си труд. Той е приложил дисертационен труд, разгърнат в обем от 325 страници, от които 305 страници основен текст. Той се състои от увод, изложение в три глави, изводи, заключение, списък с използвана и цитирана литература и 20 страници приложения. Използваните и цитирани източници включват: 172 заглавия (на български,

руски и английски език), 52 национални и европейски нормативни документа. В текста са представени фигури, таблици и графики. Те са изведени и в указател в края на текста.

❖ Обща характеристика на представеният дисертационен труд

Предложеният за обсъждане дисертационен труд е синтезен по своя характер. Той е в полето на пасионарната теория. /Л.Гумилев / и теорията за етногенезата. Той е интегрален по своята специфика. Дисертационният труд включва няколко научни области, като етнология, история, право, етнопсихология, етнопедагогика и етносоциология. Това го прави интегрален по своята същност, което изисква и приложението на интегрален подход и съответстващи специфични методи на научното изследване. Избраната тема е актуална и значима.

❖ Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

➤ Познаване на проблема

Докторант Лало Каменов е разпознаваем експерт в сферата на недискриминацията. Два мандата е работил в КЗД, единият от които, като заместник-председател. Всички изследвания, извършвани в този период по темата на дисертационния труд, са били по негова инициатива, идея и процес на реализация.

Докторант Каменов извършва задълбочен функционален и SWOT анализ на нормативни документи в европейското и българското образователно пространство, свързани с темата на дисертационния си труд.

❖ Методология на изследването

Методологията, представена в дисертационния труд, е изградена върху кабинетен анализ (desk research) на документи и изследвания, свързани с изследвания обект. Направен е сравнителен анализ чрез вторичен анализ на емпирични данни от национално представителни проучвания на дискриминационните фактори в системата на средното образование. Включено е описание на отделен случай (case study).

❖ *Оценка на научните и научно-приложни приноси*

Дисертационният труд е с характеристика на **научно–приложно изследване**. Адаптиран е теоретико–емпиричен модел на етнопсихологическо ниво върху процесите и факторите за превенция, интервенция и компенсация за проява на дискриминационни нагласи. Приносите на дисертационният труд са следствие на личен опит на докторанта и SWOT на неговата упорита изследователска дългогодишна дейност в сферата на недискриминацията.

Уместно е приложен системният подход в етнологията за моделиране на превантивните стъпки спрямо поява на дискриминационни фактори в сферата на средното образование. Използваният метод към него е графично моделиране, който се подкрепя от действителното моделиране /описание на отделен случай от личната изследователска техника на докторанта в КЗД./

Дисертационният труд на Лало Каменов е доказателство за практическото значение на системният подход като израз на научен синтез в етнологията.

Приложените изследователски методи са умело подбрани, спрямо издигнатата хипотеза на дисертационния труд, а именно: кабинет анализ на архивни документи в сферата на средното образование у нас, функционален анализ, ситуационен анализ, описание на отделни случаи, контент анализ на нормативни документи в сферата на средното образование, проучване и сравнителен анализ на уеб източници и документи, SWOT анализ на стратегически и директивни документи в сферата на средното образование в български и европейски контекст, полуструктурирани интервюта с директори на образователни институции и учители, въпросник в план дидактометрия и психометрия с експерти в сферата на средното образование у нас, емпиричен анализ на данни от диагностичното проучване.

Прави впечатление личното и целеполагащо участие на докторанта в представените пет изследователски етапа.

Методологията на изследването е предпоставена с кратък анонс в увода и разгърната в трета глава на дисертацията. Считаю, че това е стандартен вариант в методологията и

технологията на научните изследвания, т.к. така се дава тежест на изследователският модул.

След всяка теоретична глава е извършена научна дискусия с преход за ситуационен анализ.

Бидейки експерт в областта на образователните политики, докторант Каменов представя и лична рефлексивна техника, което и представлява приложен научен принос.

Рефлексивен акцент е извършеното по време на докторантската програма пети етап на етнопсихологическото изследване. Извършената рефлексивна картина на дискриминационните фактори в сферата на средното образование у нас в периода 2012 г. – 2017 г. предполага неговото извършване. То не би могло да се осъществи без предварителен функционален и SWOT анализ на образователните политики в посочения времеви период. Изследването на петият етап е потвърждение за една от тезите в етнологията – съотношението: “моделиране – система” /Л. Гумильов/ и процеса на моделиране в историческото време.

Феноменът на дискриминация е разгледан в два плана:

1. като усещане за дискриминация на субекта по признак – етнос/въпросник и интервюта
2. като дискриминационен факт по признак – етнос/описание на отделен случай, кабинетен анализ на документи и видове анализи/

Теоретико–емпиричният модел се представя като комплекс от елементи, намиращи се във взаимодействие. Докторантът се позовава на принципа на неопределеността в етнологията.

Безспорно дисертационният труд представлява едно оригинално научно изследване. Той е самостоятелно теоретико – приложно научно изследване.

Езикът и стилът на изложение са ясни и научно обосновани. Свободно се оперира с понятийния научен апарат. Представено е едно значимо и актуално етнологично изследване.

Приносите са както в теоретичен, така и в приложно – изследователски план.

❖ *Оценка на публикациите по дисертацията*

Докторант Лало Каменов е автор на пет публикации в тесния обсег по темата на дисертационният труд. Публикациите са в издания на ШУ „Еп. Константин Преславски“ /2/, МОН – международно признати с импакт фактор списания: „Стратегии на образователната и научна политика“ и „Педагогика“ и една в национално признато научно – методическо списание. Те притежават и цитирания у нас и в чужбина.

❖ *Оценка на автореферата*

Авторефератът представя основния текст на дисертационното изследване.

❖ *Критични бележки, препоръки и въпроси*

Позволявам си да препоръчам на докторант Каменов апробиране на теоретико–емпиричния модел в условията на междуетническа и моноетническа среда за прилагането на изследваните маркери в етнопсихологически план спрямо тяхната типология.

Моят въпрос е: „Какво е влиянието на етнопсихологическите фактори за промяна на нагласи, спрямо проявата на дискриминационни инциденти в системата на средното образование в България?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на докторант **Лало Пацев Каменов**, неговите научни приноси, представени чрез публикациите по докторската му дисертация, отговарят на областта и професионалното направление за присъждане на ОНС: „Доктор“.

Препоръчам на уважаемото научно жури да гласува на Лало Пацев Каменов, присъждане на ОНС „Доктор“ по научна специалност „Етнология – Етнопсихология на образователното взаимодействие“, професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата“.

04.08.2021 г.

гр. Шумен

Изготвил становището:

(проф. д.и.н. Георги Велков Колев)